HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

רב כהנא מסני. משום רבי חנינא בן תרדיון אמרו מחמיצין: **תפוח.** של תרומה: **שרסקו ונתנו.** לעיסת חולין: **לימא ר' חנינא היא.** דאמר תימון מעליא הוא ואיסתכא דאיסתמא בתרומה ואסורה ה]: **נוקשה.** לשון רעוע כלומר חמץ שפל: ו] **מנחה חוטא.** חריבה היא וקשה לקמון שלא יהא קומץ חסר (ב) כשהוא מוחק בגודל מלמעלה ובאצבעו קטנה מלמטה ונשר מן הקמצ יומר מדלי: **מגבלה במים.** ותהא נוחה לקמון דרחמנא לא אסר אלא שמן: **ר' ינחק סבר כמוס שהוא.** עכשיו משערינן לקומץ הוה ליה קומץ מעליא ורבי אילא סבר לכמות שהן כאילו היה קמצ משערינן ומגמא יתר או חסר דאי עבה היא העיסה חסר נפחה ג)ז] כמלא הקומץ שלא יותר משאם היה ח] הקמצ ואם רך היא ט] נתרבה נפחו ד)[במלא קומץ] וחסר אלמו (ג): **כמוס שהן משערינן.** והוה ליה קומץ שוה כמות שהיא ב)ומ"כ אמאי פסל ר' אילא: **קסבר חריבה מכל דבר.** משמע ומנחת חוטא איקרי חריבה דכתיב וכל מנחה בלולה בשמן וחריבה (ויקרא ז): **בשר הענל.** שלא היה בו כביילה: **ונפפח.** עד כביילה שכן דרך בשר הענל לתפוח: **או בשר** י] **זקנה.** (ד) בהמה שהיה בו כביילה יא] שכן דרך זקנה להתמעך משתערין לכמות שהן: יב] **ור' יוחנן אמרי כמוס שהן.** שגינו דמשמע כמות שהן עכשיו ובשר הענל טמא הואיל ועכשיו יש בו כביילה ובשר הזקנה שפחת טהור: **ור"ש ב"ר ריש לקיש** יג] **לכמוס** (ה) **שהן.** דאיגהו מפרשי לברייתא ו) דלכמות שהן שגינו דהיינו כמות שהיו מעיקרא ובשר הענל טהור ובשר הזקנה טמא: **עהור לשעבר.** קודם שתפח שלא היה בו כביילה: **וטמא כו'.** וקשיא לרש לקיש: **וכן בפיגול ונותר.** קס"ד דהכי משמע שאם נותר או פיגול הוא ולא היה האוכלו ואי מדרבנן יד] ליכא כרת הואיל ומדאורייתא לאו שיעורא הוא: **וכן בטומאת פיגול ונותר.** דקי"ל בפרק כילד צולין (פסחים פה.) דפיגול והנותר מטמאין את הידים אפילו לא נגעה בהן טומאה משום חשדי כהנה כדמפרש התם וקאמר בשר עגל של פיגול או נותר שלא היתה בו כביילה ותפח ועמד על כביילה טמא מכאן ולהבא מדרבנן לטמא את הידים: **סלקא דעתך אמינא הואיל וטומאת פיגול ונותר.** לטמא את הידים מדרבנן הוא אפילו כי אית ביה שיעורא מעיקרא: **כולי האי בטומאה דרבנן לא עבוד רבנן.** דלימרו נמי שהוא עכשיו משתערין לטמא טומאת טו] אוכלין לכביילה הואיל (ו) ולית ביה שיעורא קא משמע לן: **דמעיקרא לא הוה ביה.** לאו איסור הוא אלא מיא בעלמא: כי

ו) בתפוחים משום רבי חנינא בן גמליאל אמרו מחמיצין רב כהנא מתני לה ברבי חנינא בן תרדיון כמאן אזלא הא דתנן ז) תפוח שריסקו א ונתנו בתוך העיסה וחימצה הרי זו אסורה כמאן לימא רבי חנינא בן גמליאל היא ולא רבנן אפי' תימא רבנן נהי דחמץ גמור לא הוי נוקשה מיהא הוי א"ר אילא אין לך הקשה לקמיצה יותר ממנחת חוטא רב יצחק בר אבדימי אמר מנחת חוטא מגבלה במים וכשרה לימא בהא קא מיפלגי דמר סבר כמות שהן משערינן ומר סבר לכמות שהיו משערינן לא דכולי עלמא כמות שהן משערינן ובהא קא מיפלגי דמר סבר ב מאי חריבה חריבה משמן ומר סבר חריבה מכל דבר: תנן התם ג) בשר הענל שנתפח ובשר זקנה שנתמעך משתערין לכמות שהן רב ור' חייא ורבי יוחנן אמרי משתערין כמות שהן שמואל ור"ש ב"ר וריש לקיש אמרי משתערין לכמות (ו) שהן מיתיבי בשר הענל שלא היה בו כשיעור ותפח ועמד על כשיעור טהור לשעבר וטמא מיכן ולהבא מדרבנן אי הכי אימא סיפא וכן ד בפיגול וכן בנותר אי אמרת בשלמא דאורייתא היינו דאיכא פיגול ונותר אלא אי אמרת דרבנן פיגול ונותר בדרבנן מי איכא אימא וכן בטומאת פיגול וכן בטומאת נותר סד"א הואיל וטומאת פיגול וטומאת נותר דרבנן היא כולי האי בדרבנן לא עבוד רבנן קא משמע לן ת"ש בשר זקנה שהיה בו כשיעור וצמק ג) פחות מכשיעור טמא לשעבר ג] וטהור מיכן ולהבא אמר רבה כל היכא דמעיקרא הוה ביה והשתא לית ביה הא לית ביה וכל היכא דמעיקרא לא הוה ביה והשתא ד] הוה ביה מדרבנן כי

ז) תרומות פ"י מ"ב, ב) עוקלין פ"ב מ"ח, ג) ממגלה הקומץ וסלתו יומר מעשם היה קמצה. ל"ק, ד) ל"ק, ה) וס"ת. ל"ק, ו) [מתנכה], ז) ועיין רש"ק שלמדיק, ח) ל"ל מנחת נסכים, ט) ל"ל ר"ל, י) בירושלמי איתא לרבנן אמרין], כ) [עי' מוס' יומא מט: ד"ה ואמינא], ל) ומשנה. ל"ק, מ) כמדא מתנכה. ל"ק.

הגהות הב"ח

(א) גמ' לכמות שהיו מיתיבי: (ב) רש"ש ד"ה מנחת וכו' מקר כי כסהוא: (ג) ד"ה רבי יאמק וכו' ותסר אלמו דאי ס"ד כמות שהן אל"ל והל"ק: (ד) ד"ה לו בשר זקנה של בהמה: (ה) ד"ה וכ"ש וכו' לכמות שהיו לאיתנו ומ' שהן שנו דהיינו: (ו) ד"ה כולי האי וכו' הואיל ולא היה ביה שיעורא:

רבינו גרשום

תפות של תרומה שריסקו. והעיסה של חולין: נוקשה. עיסה שהוקששה ואינה לא חמץ גמור ולא מצה: יותר ממנחת חוטא לפי שהיא סולת יבש וקשה להשוות שלא יחסיר או שלא יותיר: רב יצחק אמר אין בה קושי לפי שאם מגבלה במים ואח"כ קומצה כשרה ובתר גיבול אין בה קושי (לפי שאם מגבלה במים ואח"כ קומצה כשיר' ובתר גיבול אין בה קושי) ר' אילא סבר לא מצי למקמץ לאחר גיבול דלכמות (שהן) שהי' קודם עד שהיה קמח משערין הקומץ ואילו קמץ לאחר גיבול שמא היה עבה או רכה ונמצא הקומץ יתר או חסר מקומץ קמח: ורב יצחק סבר כמות שהוא עכשיו משערינן וכי קמץ לאחר גיבול שפיר קמץ: בשר הענל שניתפח. שכך דרכו שהוא רבה בקדירה: ובשר הזקנה מתמעט. משתערין לכמות שהן קודם שניתפח אם היה בו כביצה מטמא טומאת אוכלין: טהור לשעבר. אם נגעה בו טומאה קודם שתפח טהור לפי שלא היה בו כשיעור: וכן בפיגול ונותר מדרבנן מי חייב כרת מדרבנן: הואיל וטומאת פיגול ונותר דרבנן דמטמא את הידים דגזרו משום עצלי וחשדי כהונה: כולי האי בדרבנן להחמיר דלישתעדי כמות שהן:

ג) כ"ה בכ"י במוקפין.

עין משפט נר מצוה

ז א מיי' פט"ו מהלכות תרומות הלכה ד:
ח ב מיי' פי"ח מהלכות פסולי המוקדשין הלכה יד:
ט ג מיי' פ"ד מהלכות טומאת אוכלין הלכה ט ופי"ד מהלכות מאכלות אסורות הלכה ד:
י ד מיי' פ"ד מהלכות טומאת אוכלין הלכ' ו:

שיטה מקובצת

ג) בתפוחים. עיין תוס' לעיל (דף נ"ג ע"א): ב) רצמק לפחות: ג) וטהור מכאן ולהבא אלמא כמות שהוא עכשיו משערינן דאי לכמות שהיה הוי (לה טהור) [ליה טמא] אפי' מכאן ולהבא: ד) והשתא אית ביה מדרבנן. פי' לר"י ולר"י (דמן) [מן] התורה הוא"ק דמצינו למימר כי פליגי כגון שצמק וחזר ותפח. תו"ח: ה) ואסורה משום דשאור לשעמא עבידא ולא בטל כחו הס"ד ואח"כ מה"ד דחמץ גמור ומצה גמור לא הוי ביניני הוי: ו) מה"ד הקשה לקמיצה יותר ממנחת חוטא: ז) נפחה ריש כמלא: ח) היה קמח ואם היה: ט) תיבות היא כמלא קמצה ל"ש: י) בשר בהמה זקנה: יא) כביצה ונתמעטה וכזן ועמד על פחות מכביצה שכן דרך בשר: יב) שהן. רב ור' יוחנן: יג) לקיש אמרי: יד) מדרבנן מי איכא: טו) אוכלין בכביצה: טז) לרבנן אמרה ליה: יז) יוסי כדעתיה כמה דו. אמר תמן אין תבשילו ברור כן הוא אומר הכא אין:

ר"ש בן לקיש לשנויי מגבלה במים אע"ג דבלא מים נמי הוי חמץ נוקשה אינקטיך לשנויי הכי משום רבי יהודה כדאמר לעיל דשיאור דרבי יהודה לר' יהודה לא חשיב חמץ לענין מנחות ואפשר דאפי' איסורא דאוריתא ליכא כדתנן בפ' ואלו עוברין (שם דף מח:) שיאור ישרף והאוכלו פטור דברי ר' יהודה להכי נקט ר"ש בן לקיש גבי עיסה שנילושה ביין ושמן ודבש אין חייבין על חימוצה כדת הא איסורא איכא לר"מ כדאית ליה ולר' יהודה כדאית ליה ומיהו מוותיקא קשיא לפירוש זה דשריין ליה אע"ג דלא שמרוהו מחימוץ מדאסר במיא ומילחא ושרי במשחא ומלחא: **תפוח** שריסקו ונתנו לעיסה וחימצה הרי זו אסורה. משנה היא במסכת תרומות פ"י (מ"ב) ואמרינן עלה בגמרא בירושלמי תני ר' יוסי מתיר ר' אחא ר' אבהו בשם ר"י בר ר' חנינא מה פליגא במחמץ במימיו אבל במחמץ בגופו מותר רבי יוסי יז] בדעתיה כמה דו תמן אין מבשילו ברור כן אומר אין חימוצו ברור פירוש דשרי גבי שבת בישול שאינו ברור דתמן פ' כירה (שבת דף לח:) גבי בילה לא יפקיענה בסודרין ור' יוסי מתיר וכולה קוגיא איתא נמי התם בפ' כירה (ה"ג) ובריש מסכת חלה ובפסחים בפ' כל שעה (ה"ד) בסופו: **אין** לך שקשה לקמיצה יותר ממנחת חוטא. קלא קשיא כ) דלעיל בסוף פרק קמא (דף יא.) ה"ל למתניא גבי מחבת ומרחשת זו היא מחבת מעבודות היינו אחר קמילה אבל קודם קמילה לא כדדרים התם שלא יקבע לה שמן בעוד שלא נקמלה: **ת"ש** בשר זקנה בו'. מיתה מאי קושיא הא פלוגתא היא במתני' (לעיל נב:) דר"מ אמר אף (אם) [היא] היתה חסירה כו' סבר לכמות שהן משערין כדאמרי רבה ורב יוסף לעיל (דף נג.) ורבי יהודה סבר כמות שהוא משערין וי"ל דלא דמי דהתם טעמא דר"מ משום דעשרון סולת אמר רחמנא ולא עשרון עיסה ור' יהודה סבר דעשרון סולת קריבא ביה: **דמעיקרא** לא הוה ביה והשתא אית ביה מדרבנן. מיתה דברים המלגיע (שבת לא.) בעי רבא הוליא חלי גרוגרת לזריעה ותפחה ונמלך עליה לאכילה מהו מאי קא מבעיא ליה הא כיון דאילו לא תפחה ונמלך עליה לאכילה פטור דליכא שיעורא בשעת הנאה ו) דמשום דתפחה לא מחייב טפי דהא אפילו עבד עקירה והנאה מ) בחלב במחשבה אפילו לגבאי דתפחה פטור דלכמות שהן משערינן מדאורייתא: אלא

בדוכשא מכאן ואילך לוסו לי בחלבא ובדוכשא כשמרה שלא תתחמץ אמיני כלכרבנן ותימה דבסוף כל שעה (פסחים מ.) משמע דמי פירות אין מחמיצין כלל דאמר מאיי דאי לא ליתכך חיצים תרתי שוכלי בהדי הדדי ואמר אמיי המי אלבא דאכישוגא זקיפא אסירא ורבא אמר בתרוייהו דמי פירות אין מחמיצין ועוד אמר התם ותיקא במשחא ומלחא ומפרש ר"ת דכשמילוסה במי פירות בפני עצמן אלא תערובת מים אין מחמיצין אבל כי איכא מים בהדייהו מחמיצין וכן מוכח לקמן במתני' בפירקין (דף מז:) ו) דאמרינן לרבות ח) מנחות ונסכים לחימוץ ופריך מנחת נסכים מי פירות אין מחמיצין אמר ט) ר"ש אומר היה ר' יוסי הגלילי מנחת נסכים מגבלה במים וכשרה פירוש וכיון דאיכא מים בהדי שמן יכולה היא להתחמץ והא דאמר ר"ש בן לקיש בפ' כל שעה (פסחים דף לה. ושם) עיסה שנילושה ביין ושמן ודבש אין חייבין על חימוצה כדת הא איסורא איכא דאמר ר"ש בן לקיש מדלא אסיר אמר מאי אמר אמר ר"ש בן לקיש מי פירות אין מחמיצין ומשמע כדת הוא דליכא הא לאו איכא דחמץ נוקשה הוי ואמרינן נוקשה בעיניה בלאו גרע לאוקמא דאיכא מים בהדה דבלא מים אין מתחמץ לר"ש בן לקיש מדדחיק לשנויי לקמן מגבלה במים וכשרה ואי מחמיצין ואפילו לא הוי אלא חמץ נוקשה חשיב חמץ לענין מנחות כדאמר לעיל מדלקי עליה חמץ הוא אלא ודאי בתערובת מים איירי ואפ"ה ליכא כרת דנוקשה הוי במחמצה בתפוחים והא דאמר בפרק אלו עוברין (שם דף מב.) חומץ האדומי דרמו ביה שערי ל"ל שנתחמצו השעורים במים תחילה דאי לאו הכי תו לא מחמיצין ובירושלמי משמע דמי פירות אפי' בפני עצמן מחמיצין דאמר בירושלמי בפרק כל שעה ר' יוסי אומר שרה שעורים במים אם נתבקעו הרי אלו אסורות שריין בחומץ מותר מפני שהחומץ לומתן ר"ש בר רבי יצחק היה לו יין קוסס יהב בגווייהו שעורים בגין דחמע אתא לקמייה דר' מנא אמר ליה גרין אתה לגבר חד מן אילין דבית ביירי הוה ליה גרגא דמשחא גו אוגרא מיטי שאל מז] ו) לרבא אמר איזל גרוף מה דתמותיהן ע"כ ירושלמי ושמע כל הני סברי כאביי דאמר מחמיצין אפילו בפני עצמן דאסר חבצא דאכישוגא וקי"ל כרבא דשרי ולפירוש זה מותר לנוס עיסה בביצים בפסח ובלבד שלא יערב במים אבל מלח שרי כמו ותיקא דאיכא מישחא ומילחא ומיהו יש לנטות ולהחמיר לעולם אפילו בלא מים כדי דאמר בשם דמי פירות אין מחמיצין קסבר כיון דאין רבא תבצא דאכישוגא משום דמי פירות אין מחמיצין קסבר כיון דאין מחמיצין חמץ גמור לא גזור להחמיר ולחוס דילמא נפקי מיא מהא ובלע אידך משום דמילתא דלא שכיחא הוא דאם היו מחמיצין חמץ גמור כיון שיש בו כדת היינו חוטשין אע"ג דלא שכיחא והא דדחיק

ח) בתפוחים משום רבי חנינא בן גמליאל אמרו מחמיצין רב כהנא מתני לה ברבי חנינא בן תרדיון כמאן אזלא הא דתנן ז) תפוח שריסקו א ונתנו בתוך העיסה וחימצה הרי זו אסורה כמאן לימא רבי חנינא בן גמליאל היא ולא רבנן אפי' תימא רבנן נהי דחמץ גמור לא הוי נוקשה מיהא הוי א"ר אילא אין לך הקשה לקמיצה יותר ממנחת חוטא רב יצחק בר אבדימי אמר מנחת חוטא מגבלה במים וכשרה לימא בהא קא מיפלגי דמר סבר כמות שהן משערינן ומר סבר לכמות שהיו משערינן לא דכולי עלמא כמות שהן משערינן ובהא קא מיפלגי דמר סבר ב מאי חריבה חריבה משמן ומר סבר חריבה מכל דבר: תנן התם ג) בשר הענל שנתפח ובשר זקנה שנתמעך משתערין לכמות שהן רב ור' חייא ורבי יוחנן אמרי משתערין כמות שהן שמואל ור"ש ב"ר וריש לקיש אמרי משתערין לכמות (ו) שהן מיתיבי בשר הענל שלא היה בו כשיעור ותפח ועמד על כשיעור טהור לשעבר וטמא מיכן ולהבא מדרבנן אי הכי אימא סיפא וכן ד בפיגול וכן בנותר אי אמרת בשלמא דאורייתא היינו דאיכא פיגול ונותר אלא אי אמרת דרבנן פיגול ונותר בדרבנן מי איכא אימא וכן בטומאת פיגול וכן בטומאת נותר סד"א הואיל וטומאת פיגול וטומאת נותר דרבנן היא כולי האי בדרבנן לא עבוד רבנן קא משמע לן ת"ש בשר זקנה שהיה בו כשיעור וצמק ג) פחות מכשיעור טמא לשעבר ג] וטהור מיכן ולהבא אמר רבה כל היכא דמעיקרא הוה ביה והשתא לית ביה הא לית ביה וכל היכא דמעיקרא לא הוה ביה והשתא ד] הוה ביה מדרבנן כי

ח) כ"ה בכ"י במוקפין.